

Anapest.Org представя

ЧУЖДАТА ЖЕНА И МЪЖЪТ ПОД КРЕВАТА

Ф. М. Достоевски

Сценична версия – Огнян Анто

Достоевски, Ф. М.

Чуждата жена и мъжът под кревата / Ф. М. Достоевски;

*Адапт. Огнян Анто. - Варна : Anapest.Org, 2012. - 42 с.; PDF
225 KB, Georgia, 16+14 pt.*

Съдържа: Бележка от адаптатора

УДК 882-2

Рубриката е под редакцията на Огнян Анто

БЕЛЕЖКА ОТ АДАПТАТОРА

Достоевски не е писал такава пиеса. Той не е писал и пиеси. Някога - през 1848 г. - Достоевски пише два разказа: „Чуждата жена“ и „Ревнивият мъж“. Сетне - през 1859 г. - ги обединява като един разказ от две части с названието „Чуждата жена и мъжът под кревата“.

Достоевски е остър писател и когато използва водевилна фабула, е безмилостен. Например - „Отвратителна история“ („Скверный анекдот“).

На практика разказът си е готова драматургия. Адаптацията се заключава в това да превърнеш повествованието в ремарки, да извадиш наяве вътрешната реч на героя и да препишеш дословно диалозите. Именно като доказателство в настоящата адаптация има реплики, въведени със * или **. За какво служат те, е посочено под действащите лица.

Ф. М. Достоевски

ЧУЖДАТА ЖЕНА И МЪЖЪТ ПОД КРЕВАТА

Водевил в две действия по едноименния разказ

(По изданието Достоевски, „Събрани съчинения в дванадесет тома“, С., 1981)

Сценична версия – Огнян Антов

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА:**Първо действие**

ИВАН АНДРЕЕВИЧ ШАБРИН – господинът с енотовата шуба

ИВАН ИЛИЧ ТВОРОГОВ – младият човек с палтото

ГЛАФИРА ПЕТРОВНА ШАБРИНА – съпругата

БОБОНИЦИН – безкрайно висок господин

ДВЕ МЛАДИ ГОСПОЖИЦИ – случайно излезли от входа

ГЛАС – на файтонджия

Второ действие

ИВАН АНДРЕЕВИЧ ШАБРИН – сгрещилият квартирата ревнивец

ИВАН ИЛИЧ ТВОРОГОВ – господинът под леглото (Бележка: В оригиналния разказ не е обозначена самоличността на героя – нито като Творогов, нито под друго име.)

АЛЕКСАНДЪР ДЕМЯНОВИЧ – старчето с кашлицата

ЛИЗА – сконфузената дама

АМИШКА – болонката на домакинята

СЛУГИНЯ – в дома Шабрини

ГЛАФИРА ПЕТРОВНА ШАБРИНА – съпругата със зъбобол

Запис на лицата като:

ИВАН АНДРЕИЧ

ТВОРОГОВ

ГЛАФИРА

ВИСОКИЯТ ГОСПОДИН

СТАРЧЕТО

ДАМАТА

ЕДНОТО МОМИЧЕ

ДРУГОТО МОМИЧЕ

СЛУГИНЯТА

ГЛАС

Бележка: Отбелязаните със звездичка * реплики са казани от героя наум или са авторова реч; с ** са добавените от сценичния преводач.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

Вечер. Петербург. Улица пред входа на сграда с безкрайно много етажи. Пада мъгла. Фенер пред входа, мрак наоколо. На отсрещния тротоар потропва млад човек с обикновено палто. Някаква сянка на минувач пробягва. Изниква отново. И отново. Сянката е на господин със скъпа енотова шуба. Господинът спира пред младежа и внезапно го заговаря.

ИВАН АНДРЕИЧ. Моля ви, уважаеми господине, позволете да ви попитам...

Младият човек трепва; поглежда го стреснато.

Извинете, че ви обезпокоих, но аз... аз наистина не зная... надявам се, че ще ме извините; виждате, че съм малко разстроен...

Господинът е със сгърчено, доста бледо лице, гласът му трепери, запъва се, смущава се. Човекът с палтото го разглежда странно.

Извинете ме, аз не съм на себе си; но вие наистина не ме познавате... Извинете, че ви обезпокоих; съжалявам.

Повдига учтиво шапка и се отдалечава. Потъва в мъглата.

ТВОРОГОВ. Но моля ви се, чакайте. * Какъв чудак!

Младият човек гледа известно време в посока на отишлия си, доста почудено. Сетне започва да се разхожда напред-назад, взирайки се втренчено във входа на сградата. И пак се стряска.

ИВАН АНДРЕИЧ. Извинете!... Извинете, че аз пак... но вие сигурно сте благороден човек! Не ми обръщайте внимание като на лице, взето в обществен смисъл; впрочем аз се обърквам; но вникнете човешки... пред вас, господине, стои

човек, който е принуден най-покорно да ви помоли...

ТВОРОГОВ. Стига да мога... какво обичате?

ИВАН АНДРЕИЧ. Сигурно си помислихте я, че ще ви искам пари!

ТВОРОГОВ. Моля ви се...

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, виждам, че ви дотягам! Извинете, аз самият не мога да се понасям; смятайте, че ме виждате в разстроено душевно състояние, почти луд, и да не си помислите, че...

ТВОРОГОВ. Но на въпроса, на въпроса!

ИВАН АНДРЕИЧ. Аха! Значи така! Вие, такъв млад човек, ме връщате на въпроса като клинчещ ученик! Аз съвсем съм си загубил ума!... Как ви изглеждам в моето унижение, кажете откровено?

ТВОРОГОВ (мълчи).

ИВАН АНДРЕИЧ. Позволете да ви попитам направо: не видяхте ли една дама? Това е цялата ми молба!

ТВОРОГОВ. Дама?

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, една дама.

ТВОРОГОВ. Видях... но, да ви кажа, минаха толкова много...

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, да... Аз говоря объркано, друго исках да ви попитам, извинете ме; исках да кажа, не видяхте ли една госпожа с лисича шуба, с тъмен кадифен капишон с черна воалетка?

ТВОРОГОВ. Не, такава не съм виждал... не, струва ми се, не съм забелязвал такава.

ИВАН АНДРЕИЧ. А! В такъв случай извинете!

Господинът изчезва, оставя другия вцепенен, поразстроен и раздразнен.

* ТВОРОГОВ. Дяволите го взели!... Но защо не излиза тя! Стана почти осем!

Часовникът на кулата удря осем. Сянката отново изскача.

Ах! Дявол да ви вземе най-последно!

ИВАН АНДРЕИЧ. Извинете моля!...

ТВОРОГОВ. Прощавайте, че така ви... Но така изневиделица ми се навряхте в краката, че наистина ме изплашихте.

ИВАН АНДРЕИЧ. Пак се обръщам към вас. Без съмнение трябва да ви изглеждам възбуден и особен.

ТВОРОГОВ. Моля ви, без излишни приказки, обяснете побързо; още не мога да разбера, какво обичате?...

ИВАН АНДРЕИЧ. Бързате ли? Добре. Ще ви разкажа всичко откровено, без излишни думи. Какво да се прави! Обстоятелствата понякога свързват хора със съвсем различни характери... Но виждам, че нямате търпение, млади човече... Та ето... впрочем не зная как да ви обясня: търся една дама (реших вече да ви кажа всичко). По-точно трябва да разбера къде е отишла тази дама. Коя е тя – мисля, че не е необходимо да знаете името ѝ, млади човече.

ТВОРОГОВ. Добре, добре, по-нататък.

ИВАН АНДРЕИЧ. По-нататък! Но с какъв тон ми говорите! Извинете, може би ви оскърбих, като ви нарекох млади човече, но аз нямах никакво... с една дума, ако желаете да ми направите една много голяма услуга, ето за какво става дума – една дама, искам да кажа порядъчна жена от най-добро семейство, мои познати... помолиха ме... искам да ви кажа, че самият аз не съм семеен...

ТВОРОГОВ. И после.

ИВАН АНДРЕИЧ. Вникнете в положението ми, млади човече (ах, пак! Извинете: все ви наричам млади човече.) Всяка минута е скъпа... Представете си, тази дама... но не можете ли да ми кажете кой живее в тази сграда?

ТВОРОГОВ. Че... тук живеят много хора.

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, тоест вие сте съвсем прав, чувствам, че малко се обърквам... но защо ми говорите с такъв тон? Виждате, чистосърдечно ви признавам, че се обърквам и ако сте надменен човек, достатъчно видяхте моето унижение... Та казах – една дама с благородно поведение, тоест с леко съдържание, - извинете, така се обърквам, като че ли говоря за някаква литература; и кой е измислил, че Пол де Кок бил с леко съдържание, когато цялото нещастие идва от Пол де Кок... ако питате мен!...

Господинът млъкна безсмислено усмихнат, без видима причина хваща събеседника си с трепереща ръка за ревера на палтото. Младият човек отстъпва назад.

ТВОРОГОВ. Вие питате кой живее тук?

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, нали казахте, че живеят много хора.

ТВОРОГОВ. Тук... зная, че тук живее и София Остафиевна.

Последното е казано шепнешком и със съчувствие.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ето нà, виждате ли, виждате ли! Вие знаете ли нещо, млади човече?

ТВОРОГОВ. Уверявам ви, не, нищо не зная... Съдех по разстроения ви вид.

ИВАН АНДРЕИЧ. Научих от готвачката, че тя идва тук; но вие не отгатнахте, тоест не у София Остафиевна... тя не се познава с нея...

ТВОРОГОВ. Не? Тогава извинете...

ИВАН АНДРЕИЧ. Виждам, че всичко това не ви интересува, млади човече.

ТВОРОГОВ. Слушайте. Аз всъщност не зная причината за вашето състояние, но сигурно е изневяра, кажете ми направо.

Младият човек насърчително се усмихва.

Поне ще се разберем един друг.

ИВАН АНДРЕИЧ. Вие ме убихте! Но – признавам откровено – именно така е... но на всекиго се случва!... Дълбоко съм трогнат от вашето съчувствие. Съгласете се, между млади хора... Макар аз да не съм млад, нали разбирате, навикът, ергенският живот, между ергенашите, както се знае...

ТВОРОГОВ. Е, да, да! Но с какво мога да ви помогна?

ИВАН АНДРЕИЧ. Ами ето; съгласете се, че да се посещава София Остафиевна... Впрочем аз още не зная със сигурност у кого е отишла тази дама; зная само, че е в тази сграда; но като ви видях да се разхождате – а аз се разхождах по другия тротоар, - мисля си... разбирате ли, чакам тази дама... зная, че е тук – бих искал да я срещна и да ѝ обясня колко неприлично и гнусно е... с една дума, вие ме разбирате...

ТВОРОГОВ. Хм! Та!

ИВАН АНДРЕИЧ. При това не го правя заради себе си; да не си помислите такова нещо – тя е чужда жена! Мъжът е там, на Възнесенския мост; той иска да я хване, но не се решава – още не вярва, като всеки мъж... аз съм негов приятел; съгласете се, аз съм човек, който се ползва с известно уважение, - не мога да бъда такъв, за какъвто ме вземате.

ТВОРОГОВ. Естествено; та какво по-нататък!...

ИВАН АНДРЕИЧ. И нà, все дебна; помолен съм (нещастният й мъж!); но зная, че тя е хитра млада дама (Пол де Кок е вечно под възглавницата й); уверен съм, че ще се измъкне някак незабелязано... На мене, признавам си, готвачката ми каза, че тя идва тук; щом научих, хукнах като луд да я уловя; отдавна я подозирам, затова исках да ви помоля, вие се разхождате тук... вие... вие – не зная...

ТВОРОГОВ. Но кажете най-после какво искате?

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, хм... Нямам честта да ви познавам; не смея да любопитствам кой сте и какво... Във всеки случай позволете да се запознаем; много ми е приятно!...

Треперещият господин горещо разтърсва ръката на младия човек.

Трябваше да го направя още в началото, но забравих всякакво приличие!

Той все се озърта неспокойно, пристъпва от крак на крак, не може да си намери място.

Та вижте какво, исках да се обърна към вас по приятелски... извинете, че си позволявам... исках да ви помоля да се разхождате по другата страна и откъм пресечката, дето е задният вход, така да се каже *необразно*, тоест все едно, че описвате буквата П. Аз пък ще се разхождам пред главния вход; та да не я изтървем; все се боях, като съм сам, да не я изпусна; не искам да я изпусна. Щом я видите, вие я спрете и ме извикайте... Но аз съм луд! Едва сега виждам колко глупаво и неприлично е предложението ми!

ТВОРОГОВ. Не, нищо! Моля ви се!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Не ме извинявайте; аз съм разстроен душевно, не съм на себе си, никога не съм бил в такова състояние! Като че ли съм изправен пред съд! Дори ще ви призная – ще бъда благороден и откровен с вас, млади човече: дори ви сметнах за нейния любовник!

ТВОРОГОВ. Тоест чисто и просто искате да знаете какво правя тук?

ИВАН АНДРЕИЧ. Благородни човече, уважаеми господине, далеч съм от мисълта, че вие сте *той*: не искам да ви опетня с тази мисъл, но... но давате ли ми честна дума, че не сте любовникът?...

ТВОРОГОВ. Е, добре, щом искате, честна дума, че съм любовник, но не на вашата жена; иначе нямаше да бъда на улицата, а щях да съм сега с нея!

ИВАН АНДРЕИЧ. На моята жена? Кой ви говори за моята жена, млади човече? Аз съм ерген, тоест аз самият съм любовник...

ТВОРОГОВ. Вие казахте, че тя има мъж... на Възнесенския мост...

ИВАН АНДРЕИЧ. Разбира се, разбира се, започнах да се обърквам; но има други връзки! И съгласете се, млади човече, известна лекомисленост на характерите, тоест...

ТВОРОГОВ. Аха! Е, добре, добре!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Та исках да кажа, аз съвсем не съм мъжът й...

ТВОРОГОВ. Вярвам напълно. Но да ви кажа откровенно, като разсейвам сега вашите съмнения, искам сам себе си да успокоя и поради това всъщност съм откровен с вас; вие ме разстроихте и ми пречите. Обещавам, че ще ви извикам. Но най-почтително ви моля да освободите това място и да се отдалечите. И аз чакам среща.

ИВАН АНДРЕИЧ. Моля ви се, моля ви се, аз се оттеглям, уважавам страстното нетърпение на сърцето ви. Разбирам тези работи, млади човече. О, как ви разбирам в този момент!

ТВОРОГОВ. Добре, добре...

ИВАН АНДРЕИЧ. Довиждане!... Впрочем извинете, млади човече, пак ще ви попитам... Не зная как да го кажа... Дайте ми още веднъж честна и благородна дума, че не сте любовникът!

ТВОРОГОВ. О, боже господи!

ИВАН АНДРЕИЧ. Още един въпрос, последен: знаете ли името на мъжа на вашата... тоест на предмета на вашите чувства?

ТВОРОГОВ. Естествено, зная го; не е вашето име и да сложим край!

ИВАН АНДРЕИЧ. Че откъде знаете моето име?

ТВОРОГОВ. Но слушайте, вървете си; губите време: тя хиляда пъти ще се измъкне... Какво ви трябва още? Казахте, вашата е

с лисича шуба и капишон, а моята е с карирана пелерина и със светлосиня кадифена шапчица... Какво още искате, кажете? Какво още?

ИВАН АНДРЕИЧ. Със светлосиня кадифена шапчица! Тя има и карирана пелерина и светлосиня шапчица!

Мъжът, отдалечил се на няколко крачки, се приближава отново.

ТВОРОГОВ. Ах, дявол да го вземе! Ами че нали това може да се случи... Но впрочем какво говоря! Моята не ходи там!

ИВАН АНДРЕИЧ. А къде е тя – вашата?

ТВОРОГОВ. Искате ви се да знаете; а защо ви е?

ИВАН АНДРЕИЧ. Признавам, аз пак за същото...

ТВОРОГОВ. Ох, боже мой! Та вие нямате капчица срам! Хайде добре, моята има тук познати, на третия етаж, към улицата. И какво още искате, да ви кажа името на хората ли?

ИВАН АНДРЕИЧ. Господи! И аз имам познати на третия етаж, и техните прозорци са към улицата. Генерал...

ТВОРОГОВ. Генерал?!

ИВАН АНДРЕИЧ. Генерал. Дори ще ви кажа кой генерал: ето, генерал Половцин.

ТВОРОГОВ. Я виж ти! Не, не са те! * Ах, дявол да го вземе! Дявол да го вземе!

ИВАН АНДРЕИЧ. Не са ли те?

ТВОРОГОВ. Не са.

Двамата мълчат и се гледат в недоумение. Младият човек крясва.

Сега пък какво ме гледате така?

ИВАН АНДРЕИЧ. Аз, аз, да си призная...

ТВОРОГОВ. Чакайте, моля ви се, моля ви се, я да поговорим сега по-разумно. Имаме общ интерес. Обяснете ми... Какви ваши хора имате там?

ИВАН АНДРЕИЧ. Искате да кажете познати?

ТВОРОГОВ. Да, познати...

ИВАН АНДРЕИЧ. Ето виждате ли, виждате ли! По очите ви виждам, че съм отгатнал!

ТВОРОГОВ. По дяволите! Не, нали ви казвам, не, дявол го взел! Сляп ли сте? Нали стоя пред вас, нали не съм с нея; хайде, кажете! Впрочем все ми е едно; ако щете, говорете, ако

щете – недейте!

Младият човек се завърта едно два пъти на тока си и маха с ръка.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ама не, моля ви се, като благороден човек всичко ще ви разкажа: отначало жена ми идваше тук сама; тя им е роднина; нищо не подозирах; вчера срещам негово превъзходителство: казва ми, че от три седмици са се преместили оттук в друго жилище, а же... тоест не жена ми, а чуждата жена (на Възнесенския мост), въпросната дама, казваше, че само преди два дни била у тях, тоест в тази квартира... А готвачката пък ми казва, че квартирата на негово превъзходителство била наета от някакъв млад човек Бобоницин...

ТВОРОГОВ. Ах, дявол да го вземе, дявол да го вземе!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, обхваща ме страх, ужас!

ТВОРОГОВ. О, по дяволите! Мене какво ме засяга, че ви обхващал страх и ужас? Аха! Ето-ето, мярна се, ето...

ИВАН АНДРЕИЧ. Къде? Къде? Вие само извикайте: Иван Андреич – и аз ще изтичам...

ТВОРОГОВ. Добре, добре. Ах, дявол да го вземе, дявол да го вземе! Иван Андреич!!

Иван Андреич се връща силно запъхтян.

ИВАН АНДРЕИЧ. Тук съм! А, какво? Какво има? Къде?

ТВОРОГОВ. Не, аз само така... исках да попитам как се казва тази дама?

ИВАН АНДРЕИЧ. Глаф...

ТВОРОГОВ. Глафира?

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, не съвсем Глафира... извинявайте, не мога да ѝ кажа името.

Той е бледен като платно.

ТВОРОГОВ. Да, разбира се, не е Глафира, а аз зная, че не е Глафира, и онази другата не е Глафира; впрочем с кого е тя?

ИВАН АНДРЕИЧ. Къде?

ТВОРОГОВ. Там! Ах, дявол да го вземе, дявол да го вземе!

ИВАН АНДРЕИЧ. Аха, виждате ли! И откъде знаехте, че се казва Галфира?

ТВОРОГОВ. Слушайте, по дяволите, най-после! Ама че човек!

Нали самият вие казахте, че вашата не се нарича Глафира!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, какъв е тоя тон?

ТВОРОГОВ. По дяволите, не ми е до тона сега! Кажете, жена ли ви е тя?

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, тоест аз не съм женен... Но аз не бих пращал един почтен човек, който се намира в нещастие – човек, не ще кажа достоен за уважение във всяко едно отношение, но поне възпитан – на всяка дума по дяволите. Все това повтаряте: по дяволите, по дяволите!

ТВОРОГОВ. Ами да, по дяволите! Така ви се пада, разбирате ли?

ИВАН АНДРЕИЧ. Вие сте заслепен от гняв и аз мълча. Боже мой, кой ли е?

ТВОРОГОВ. Къде?

Чуват се стъпки и кикотене. Сенки на две наконтени миловидни момичета излизат от входа. Дватама се спускат към тях.

ЕДНОТО МОМИЧЕ. Я ги вижте тези! Какво искате?

ДРУГОТО МОМИЧЕ. Я си вървете по пътя!

ИВАН АНДРЕИЧ. Не са те!

ЕДНОТО МОМИЧЕ. Какво, сбъркахте адреса! Файтонджия!

Тропот на коне и звън на файтон в мъглата.

ГЛАС. Къде ще заповядате, мамзел?

ЕДНОТО МОМИЧЕ. Към „Света Богородица“; качвай се, Анушка, ще те откарам.

ДРУГОТО МОМИЧЕ. Така, а аз от другата страна; тръгвай! И карай по-бързо...

Файтонът потегля и отшумява.

ИВАН АНДРЕИЧ. Откъде ли излязоха?

ТВОРОГОВ. Боже мой, боже! Дали да не се качим горе?

ИВАН АНДРЕИЧ. Къде?

ТВОРОГОВ. Ами у Бобоницин.

ИВАН АНДРЕИЧ. А не, не бива.

ТВОРОГОВ. Защо?

ИВАН АНДРЕИЧ. То аз бих се качил; но тогава тя ще измисли нещо... ще обърне работата: познавам си я! Ще каже, че нарочно е дошла, за да ме залови с някого, и ще стовари цялата вина върху мен!

ТВОРОГОВ. И знаете ли, че тя може би наистина е там! А вие – не зная, но защо пък не – все едно, че отивате при генерала...

ИВАН АНДРЕИЧ. Че той нали се е преместил!

ТВОРОГОВ. Няма значение, нали разбирате? Нали тя е отишла уж у тях; тогава и вие – разбрахте ли? Направете се, че уж не знаете за преместването на генерала, идвате уж у него да вземете жена си и така нататък.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ами после?

ТВОРОГОВ. Е, после пипвате когото трябва у Бобоницин; тю, да му се не види, какъв глам...

ИВАН АНДРЕИЧ. А-а, а вас какво ви интересува, че ще я пипна? Виждате ли, виждате ли...

ТВОРОГОВ. Какво, какво, драги? Какво? Пак ли започнахте с вашите? О, боже господи! Излагате се, смешни човече, гламав човек сте вие!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но все пак защо толкова се интересувате? Искате да разберете...

ТВОРОГОВ. Какво да разбере? Какво? Ох, по дяволите, не ми е сега до вас! И сам ще отида; вървете си, махайте се от очите ми; дебнете, тичайте там, хайде!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, вие почти се забравяте!

ТВОРОГОВ. И какво от това? Какво като се забравям?

Творогов се зъби, стиска юмруци, пристъпва към Иван Андреич.

Кажете де? Пред кого се забравям?

ИВАН АНДРЕИЧ. Но, уважаеми господине, моля ви се...

ТВОРОГОВ. Хайде кажете де, пред кого се забравям; как ви е името?

ИВАН АНДРЕИЧ. Не зная какво значи това, млади човече; за какво ви е името ми?... Не мога да го кажа... по-добре да дойда с вас. Да вървим, няма да ви оставя, на всичко съм готов... Но вярвайте, аз заслужавам по-вежливи изрази! Човек не бива никъде да се забравя и ако вие сте разстроен от нещо – досещам се от какво, - поне не бива да прехвърляте мярката... Още сте много, много млад човек!...

ТВОРОГОВ. Какво ме интересува, че вие сте стар? Чудо

невидено! Махайте се; какво ми се пречкате тук...

ИВАН АНДРЕИЧ. Защо пък да съм стар? Отде накъде да съм стар? Е да, по чин, но аз не ви се пречкам...

ТВОРОГОВ. Личи. Махайте се най-последно...

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, ще дойда с вас; не можете да ми забраните; и мен ме засяга тази работа; ще вървя с вас...

ТВОРОГОВ. Тогава по-тихо де, по-тихо, млък!

Двамата влизат във входа. Става тъмно като в рог. Чува се само гласовете им и тропането от изкачването по стъпала.

Чакайте! Имате ли кибрит?

ИВАН АНДРЕИЧ. Кибрит? Какъв кибрит?

ТВОРОГОВ. Пушите ли?

ИВАН АНДРЕИЧ. А, да! Имам, имам, ей тук е, тук; ей сега, почакайте...

Припламва кибритена клечка и веднага изгасва. Сетне друга.

ТВОРОГОВ. Тю, какъв гламав... по дяволите! Струва ми се, че е тази врата...

ИВАН АНДРЕИЧ. Тази-тази-тази-тази...

ТВОРОГОВ. Тази-тази-тази... какво сте се развикали? По-тихо!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, на мен кръв ми капе от сърцето... вие сте груб човек, трябва да ви кажа!...

Пламва кибрит.

ТВОРОГОВ. Аха, точно така, ето медната табелка! Ето Бобоницин; виждате ли: Бобоницин?...

ИВАН АНДРЕИЧ. Виждам, виждам!

ТВОРОГОВ. Ти-хо! Какво, изгасна ли?

ИВАН АНДРЕИЧ. Изгасна.

ТВОРОГОВ. Дали да почукаме?

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, трябва!

ТВОРОГОВ. Почукайте!

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, защо пък аз? Вие пръв, вие почукайте...

ТВОРОГОВ. Страхливец!

ИВАН АНДРЕИЧ. Вие сте страхливец!

ТВОРОГОВ. Я се ма-хай-те!

ИВАН АНДРЕИЧ. Аз почти съжалявам, че ви поверих тайната си; вие...

ТВОРОГОВ. Аз? Какво аз, кажете де?

ИВАН АНДРЕИЧ. Вие се възползвахте от моята разстроеност! Видяхте, че съм с разстроен дух...

ТВОРОГОВ. Плюя на вашата разстроеност! Просто ми е смешно – и толкова!

ИВАН АНДРЕИЧ. Тогава защо сте тук?

ТВОРОГОВ. А вие?

ИВАН АНДРЕИЧ. Прекрасен морал!

ТВОРОГОВ. Хайде пък сега – морал? Вие и морал?

ИВАН АНДРЕИЧ. Заявявам – неморално!

ТВОРОГОВ. Какво?!!

ИВАН АНДРЕИЧ. Че според вас всеки оскърбен съпруг е хапльо!

ТВОРОГОВ. Че вие съпруг ли сте? Нали съпругът е на Възнесенския мост? Вас какво ви боли? Какво сте се залепили?

ИВАН АНДРЕИЧ. А на мен ми се струва, че именно вие сте любовникът!...

ТВОРОГОВ. Слушайте, ако продължавате така, ще трябва да ви заявя, че именно вие сте хапльото! Тоест знаете ли кой?

ИВАН АНДРЕИЧ. Искате да кажете, че аз съм съпругът!

ТВОРОГОВ. Шшт! Тихо! Чувате ли...

ИВАН АНДРЕИЧ. Това е тя!

ТВОРОГОВ. Не!

ИВАН АНДРЕИЧ. Тю, че е тъмно!

Затихват. В квартирата на Бобоницин се чува шум. Творогов болезнено се вслушва.

ТВОРОГОВ. Ами че нали вие, дявол да го вземе, се обидихте!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но вие ме изкарахте от търпение.

ТВОРОГОВ. Млък!

ИВАН АНДРЕИЧ. Съгласете се, че сте още много млад човек...

ТВОРОГОВ. Млък де!

ИВАН АНДРЕИЧ. Разбира се, аз съм съгласен с вашата мисъл, че съпругът в такова положение е хапльо.

ТВОРОГОВ. Ама ще млъкнете ли най-после? О!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Но защо се нахвърляте с такова озлобление върху един нещастен съпруг?...

ТВОРОГОВ. Тя е!

Шумът отвътре рязко стихва.

ИВАН АНДРЕИЧ. Тя ли е?

ТВОРОГОВ. Тя! Тя! Тя! Но вас, вас какво ви боли? Нали това не е ваше нещастие?

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, уважаеми господине!

Иван Андреич ломоти, почти хлипа.

Аз, разбира се, съм разстроен... вие достатъчно видяхте моето унижение; сега е нощем, разбира се, но утре... впрочем утре сигурно няма да се срещнем, макар че аз не се боя да се срещна с вас – впрочем не става дума за мен, а за моя приятел, който чака на Възнесенския мост: честна дума, за него! Тя е негова жена, тя е чужда жена! Нещастен човек! Уверявам ви. Аз го познавам добре; позволете ми, всичко ще ви разкажа. Приятел съм му, както виждате, иначе не бих се терзал толкова заради него – нали виждате; няколко пъти му казвах: защо ти е да се жениш, скъпи приятелю? Имаш си положение, пари, почитан човек си, за какво ти е да заменяш всичко това с прищевките на кокетството! Съгласете се! Не, ще се женя, казва: семейно щастие... На̀ ти тебе семейно щастие! Докато беше ерген, той самият слагаше рога на съпрузите, а сега пие горчивата чаша... извинете ме, но обстоятелствата ме принудиха да ви дам това обяснение!... Той е нещастен човек и пие горчивата чаша – ето това е!...

ТВОРОГОВ. Дявол ги взел всичките! Малко ли глупци има по света! Но вие кой сте?

ИВАН АНДРЕИЧ. Е, след всичко това, съгласете се... аз бях благороден и откровен с вас... такъв тон!

ТВОРОГОВ. Не, моля ви, извинете... как ви е името?

ИВАН АНДРЕИЧ. Но за какво ви е името ми?

ТВОРОГОВ. А!!?

ИВАН АНДРЕИЧ. Не мога да ви кажа името си...

ТВОРОГОВ. Познавате ли Шабрин?

ИВАН АНДРЕИЧ. Шабрин!!!

ТВОРОГОВ. Да, Шабрин!!! А!!! Ясна ли ви е работата?

Творогов заговарва подигравателно, а Иван Андреич се обърква все повече и вцепенява.

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, какъв Шабрин, не, никакъв Шабрин; той е почтен човек! Извинявам невежливостта ви с мъките на ревността.

ТВОРОГОВ. Мошеник е той, продажен човек, рушветчия,

измамник, крадец на държавни средства! Скоро ще го дадат под съд!

ИВАН АНДРЕИЧ. Извинете, вие не го познавате; както виждам, никак не го познавате.

ТВОРОГОВ. Да, по лице не го познавам, но от други много близки нему източници го зная.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, от какви източници? Виждате, че съм разстроен...

ТВОРОГОВ. Един глупак! Ревнивец! Жена си не може да опази! Ето какъв е той, щом ви е приятно да ви го кажа!

ИВАН АНДРЕИЧ. Извинете, най-печално се заблуждавате, млади човече...

ТВОРОГОВ. А!

ИВАН АНДРЕИЧ. А!

В квартирата на Бобоницин се чува шум. Вратата се пооткрехква. Гласове.

О, това не е тя, не е тя! Познавам ѝ гласа; сега разбрах всичко, не е тя!

ТВОРОГОВ. Тихо!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, аз изчезвам: не е тя, много се радвам.

ТВОРОГОВ. Хайде! Вървете си, вървете!

ИВАН АНДРЕИЧ. А вие защо стоите?

ТВОРОГОВ. А вие защо?

Вратата се отваря, на стълбището нахлува светлина. Творогов се притиска до стената в тъмното, а Иван Андреич не издържа и презглава се спуска надолу по стълбището. От квартирата излизат една жена и един безкрайно висок господин с дрезгав глас.

ВИСОКИЯТ ГОСПОДИН. Нищо, ще поръчам да докарат шейната.

ГЛАФИРА. Ах! Добре, добре, съгласна съм; хайде поръчвайте...

ВИСОКИЯТ ГОСПОДИН. Тя е наблизо, ей сега.

Високият господин изтичва надолу, дамата остава сама; вратата - отворена. Творогов извиква зад жената, от което тя подскача.

ТВОРОГОВ. Глафира? Къде останаха твоите клетви?

ГЛАФИРА. Оле, кой е? Вие ли сте, Творогов? Боже мой! Какво

правите?

ТВОРОГОВ. С кого бяхте тук?

Хваща я за ръката.

ГЛАФИРА. Но това е мъжът ми, вървете си, вървете си, той ей сега ще излезе оттам... от Половицини; вървете си, за бога, вървете си.

ТВОРОГОВ. Половицини са се преместили преди три седмици! Аз зная всичко!

ГЛАФИРА. Оле!

Дамата се спуска надолу, Творогов – след нея. В тъмното се чува гонитбата. Пред изхода тя спира.

Кой ви каза?

ТВОРОГОВ. Вашият мъж, госпожо, Иван Андреич; той е тук, той е пред вас, госпожо...

Иван Андреич наистина се откроява на входа.

ИВАН АНДРЕИЧ. А, вие ли сте?

ГЛАФИРА. А! C'est vous¹?

Глафира се спуска с искрена радост към съпруга си.

Боже! Да знаеш какво ми се случи! Бях у Половицини; можеш ли да си представиш... нали знаеш, те сега живеят при Измайловския мост; казах ти, нали помниш? Наех оттам шейна. Конете се подплашиха, хукнаха, обърнаха шейната и аз паднах на сто крачки оттук; кочияша го задържаха; бях припаднала от уплаха. За щастие monsieur Творогов...

ТВОРОГОВ. Какво?

Той прилича повече на вкаменелост, отколкото на себе си.

ГЛАФИРА. Monsieur Творогов ме видя тук и искаше да ме придружи; но сега ти си тук и аз мога само да ви изразя най-горещата си благодарност, Иван Илич...

Дамата подава ръка на вцепенения Иван Илич Творогов и почти го ощипва.

Monsieur Творогов! Мой познат; имахме удоволствието да се видим на бала у Скорлупови: струва ми се, ти казах? Нима не помниш, Коко!

ИВАН АНДРЕИЧ. Ах, разбира се, разбира се! Да, да, помня! Много ми е приятно, много ми е приятно.

Иван Андреич горещо стиска ръката на Творогов. Отзад на

¹ Вие ли сте?

входа изпъква висок силует и се чува дрезгав глас.

ВИСОКИЯТ ГОСПОДИН. С кого говорите? Какво значи това? Аз чакам...

Пред групата застава господин, който вади лорнет и внимателно се взира в господина с енотовата шуба, Иван Андреич. Дамата зачуруликва.

ГЛАФИРА. Ах, monsieur Бобоницин! Откъде така? Виж ти среща! Представете си, току-що ме обърнаха едни коне... но ето мъжа ми! Jean. Monsieur Бобоницин, на бала у Карпови...

ИВАН АНДРЕИЧ. О, много, много ми е приятно!... Но аз ей сега ще наема карета, мила.

Той се втурва навън.

ГЛАФИРА. Наеми, Jean, наеми: аз съм толкова изплашена, треперя, дори ми прилошава...

Тя шепне на Творогов.

Днес на маскения бал...

Към Бобоницин. Междувременно са излезли на входа, очертания на шейна се виждат. Приближава от мъглата и Иван Андреич.

Довиждане, довиждане, господин Бобоницин! Предполагам, че ще се срещнем утре след Италианската опера на бала у Карпови...

ВИСОКИЯТ ГОСПОДИН. Не, извинете, утре аз няма да бъда; утре вече, такова, щом сега не так...

Бобоницин избоботва нещо през зъби, траква с токове, тръгва към шейната и заминава; пристига карета, Глафира се качва. Иван Андреич стои неподвижен, обезсилен; Творогов се усмихва доста глупаво.

ИВАН АНДРЕИЧ. Аз не зная...

ТВОРОГОВ. Извинете, много ми е приятно, че се запознахме.

Творогов се покланя с любопитство и малко смутен.

ИВАН АНДРЕИЧ. Много, много ми бе приятно...

ТВОРОГОВ. Вие май сте си изгубили галоша...

ИВАН АНДРЕИЧ. Аз ли! Ах, да! Благодаря, благодаря; все се каня да си купя гумени...

ТВОРОГОВ. В гумените, доколкото зная, краката се изпотяват.

ГЛАФИРА. Jean! Идваш ли?

ИВАН АНДРЕИЧ. Именно, изпотяват се. Ей сега, ей сега, миличка, вода тук един интересен разговор! Точно така, както благоволихте да забележите, краката се изпотяват... Впрочем

извинете, аз...

ТВОРОГОВ. Моля ви се.

ИВАН АНДРЕИЧ. Много, много, много ми беше приятно, че се запознахме...

Тръгва към каретата, тя потегля; Творогов стои неподвижен и я изпраща със смаян поглед.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

На другата вечер. Тесен вход на сграда (гледана отвътре), вижда се началото на стълбище - останалото е в мрак. На входа стърчи Иван Андреевич, разстроен, стиснал юмрук пред лицето си.

ИВАН АНДРЕИЧ. *Prédestiné¹, predestine!* Куршумът ще намери виновния! Не, неуместно! Аз какво съм виновен? Нали има и друга пословица: имала глава да пати!

Разтваря ръката. Стиска бележчица. Помирисва я. Парфюмирана.

Ох, тези жени!

С трепереци пръсти разпечатва бележката и я разтваря.

** *Prédestiné* бе посещението в Италианската опера; * тя беше там, в ложите, а каза, че ще бъде на съвсем друго място! ** И онзи фронт... адютантът на генерал Половицин...

Той кипи като самовар, взира се безсмислено в бележката.

** *Prédestiné* е и тази записчица!... Сигурно докато са си я подавали... Впрочем може да е паднала от всяка една от петте ложи...

Съсредоточава се и чете с пресекващ глас.

„Днес, веднага след представлението, в Г-ва, на ъгъла на улица...ска, в квартирата на К..., третия етаж, вдясно от стълбите. Входът е откъм главната улица. Бъди там, *sans faute*², за бога.”

* Впрочем почеркът не е съвсем нейният...

Ненадейно, като изпод ръцете му, край него се шмугва фигура на фронт с палто, изпреварва го и изчезва нагоре по стълбите.

¹ Предопределено.

² Непременно.

Иван Андреич хуква след него. Чува се тичане по стълбите. Иван Андреич се появява един етаж по-нагоре, запъхтян, някъде се отваря врата, отваря се без звънене.

* **Вмъкна се!...**

Иван Андреич е вече пред вратата, леко открехната.

* **Ще постоя пред вратата, благоразумно ще обмисля действията си... ще потрепера малко... и едва тогава ще предприема нещо... решително...**

В този момент долу изтрополява карета, шумни и тежки стъпки посред пътене и кашлица започват да се изкачват по етажите. Иван Андреич се стряска, отваря вратата и влиза в квартирата с цялата тържественост на оскърбен съпруг. Насреща му изтичва камериерка, после някакъв слуга, но нищо не може да спре Иван Андреич и той влита като бомба в спалнята на една млада, прекрасна дама, която трепери от страх и го гледа с истински ужас, без да разбира какво става около нея. Същевременно в съседната стая се чуват същите тежки стъпки и кашлица; приближават. Дамата пляска с ръце.

ДАМАТА. Боже! Мъжът ми!

Иван Андреич се върти като гламав, ръкомаха паникьосано и с отварянето на вътрешната врата се скрива зад завесата, а оттам, изнемощял, се свлича на пода и безсмислено пропълзява под кревата. Големият и висок креват е изнесен на преден план на сцената. Дамата не се противопоставя и не реагира, доста уплашена; мъжът ѝ, един грохнал старец, влиза с охкане и пъшкане и се стоварва на креслото; раздира го глуха и продължителна кашлица. Иван Андреич, притихнал като мишка, предпазливо, тихичко, пипнешком започва да се настанява под кревата, да се намества, когато...

ИВАН АНДРЕИЧ. Кой е?

...тръпка преминава по тялото му. Прошепва някакъв глас от тъмната страна под кревата. (Бележка: Самоличността на втория човек ще стане очевидна едва когато накрая той се измъкне изпод леглото. Ще стане очевидна за зрителите, не за главния герой. През останалото време Творогов се вижда частично, не съвсем осветено, а позата на Шабрин е такава, че само ребром, ако би бил способен да се извърти, би го разгледал по-подробно; естествено, невъзможността да се разгледат и познат¹ е взаимна.)

¹ Вж. бел. в началния запис на действащите лица за това действие – б. О. А.

ТВОРОГОВ. Само това остава, да ви казвам сега кой съм! Лежете и мълчете, щом сте попаднали в такова небрано лозе.

ИВАН АНДРЕИЧ. Но вие...

ТВОРОГОВ. Млък!

Творогов така стиска по ръката Иван Андреич, че онзи почти извиква от болка.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине...

ТВОРОГОВ. Шшт!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но не ме стискайте така, иначе ще извикам.

ТВОРОГОВ. Хайде де, извикайте! Опитайте се!

СТАРЧЕТО. Аз бях, душице...

Старецът се е проснал на креслото и когато кашля, тресат му се хилавите крака; между кашлиците нещо профъфля, но нищо не му се разбира. Жена му ту ходи по стаята, кършейки ръце, ту сяда на кревата неподвижно.

Аз бях, душице, у Павел Иванич. Седнахме да играем преферанс, та чак, кхи-кхи-кхи! та... кхи! Та гърбът ми... кхи! Тю да й се не види!... Кхи-кхи-кхи!... Гърбът... заболя ме гърбът... проклетият маясъл! Нито да станеш, нито да седнеш... нито да седнеш! Акхи-кхи-кхи!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, за бога, поместете се!

ТВОРОГОВ. Накъде ще заповядате? Няма място.

ИВАН АНДРЕИЧ. Но съгласете се, аз не мога така. За пръв път се намирам в такова отвратително положение.

ТВОРОГОВ. А аз в такова неприятно съседство.

ИВАН АНДРЕИЧ. Но, млади човече...

ТВОРОГОВ. Млък!

ИВАН АНДРЕИЧ. Млък? Но вие се държите крайно неучтиво, млади човече... ако не се лъжа, вие сте още много млад; аз съм по-възрастен от вас.

ТВОРОГОВ. Млък!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Вие се забравяте; не знаете с кого говорите!

ТВОРОГОВ. С един господин, който лежи под кревата...

ИВАН АНДРЕИЧ. Но аз съм тук по някаква случайност... грешка, а вие, ако не се лъжа, поради безнравствеността си.

ТВОРОГОВ. Виж, тъкмо в това се лъжете.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Като по-възрастен от

вас ви казвам...

ТВОРОГОВ. Уважаеми господине! Знайте, че тук сме равни. Моля ви, не ме хващайте за лицето!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Нищо не мога да различа. Извинете, но няма място.

ТВОРОГОВ. А защо сте толкова дебел?

ИВАН АНДРЕИЧ. Господи! Никога не съм бил в таква унизително положение!

ТВОРОГОВ. Да, по-ниско от това – здраве!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, уважаеми господине! Не ви зная кой сте, не разбирам как се случи това; но аз съм тук по погрешка; не съм такъв, за какъвто ме мислите...

ТВОРОГОВ. Нищо нямаше да си мисля за вас, ако не се блъскахте. И млъкнете най-после!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Ако не се поместите, ще получа удар. Ще отговаряте за смъртта ми. Уверявам ви... аз съм почтен човек, глава на семейство. Не мога да остана в таква положение!...

ТВОРОГОВ. Сам сте се наврели в таква положение. Е, хайде. Елате по-насам! Ето ви място; повече не може!

ИВАН АНДРЕИЧ. Благородни млади човече! Уважаеми господине! Виждам, че съм имал погрешно мнение за вас... разбирам притесненото ви положение, но какво да се прави? Виждам, имате лошо мнение за мене. Позволете ми да издигна репутацията си във вашите очи, позволете ми да ви кажа кой съм, попаднах тук против волята си, уверявам ви; не за това, за което мислите... Живея в най-ужасен страх.

ТВОРОГОВ. Ще млъкнете ли най-после? Не разбирате ли, че ако ни чуят, ще стане лошо? Шшт... Той говори.

СТАРЧЕТО. Та знаеш ли какво, душко... знаеш ли какво, душко, кхи!... Кхи!... Ах, нещастие! Федосей Иванич казва: защо, казва, не опитате да пиете бял равнец; чуваш ли, душко?

ДАМАТА. Чувам, мили.

СТАРЧЕТО. Та така казва: що не вземете, казва, да опитате да пиете бял равнец. Пък аз му казвам: слагих си пиявици. Пък той: не, Александър Демянович, бял равнец е по-добре: той чисти, аз да ви кажа... кхи!... Кхи!... Ох, боже мой! Как

мислиш, душице? Кхи-кхи! Ах, създателю мой! Кхи-кхи!... Ах! Кхи – и т.н.

ДАМАТА. Мисля, че не е лошо да опиташ това средство.

СТАРЧЕТО. Да, не ще да е лошо! Вие, казва, да не би да имате охтика, кхи-кхи! А аз му казвам: подагра и нервен стомах; кхи-кхи! А той: може и охтика да е. Ти как, кхи-кхи! Ти как мислиш, душко: дали е охтика?

ДАМАТА. Ох, боже мой, какви ги говорите?

СТАРЧЕТО. Да, охтика! А ти, душичке, събличай се и си легни да спиш, кхи, кхи! Аз днес, кхи! Имам хрема.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уф! Поместете се, за бога!

ТВОРОГОВ. Чудя се просто какво ви става наистина, не можете да лежите спокойно...

ИВАН АНДРЕИЧ. Яд ви е на мен, млади човече; не искате да ме обидите. Виждам го. Сигурно вие сте любовникът на тази дама?

ТВОРОГОВ. Млък!

ИВАН АНДРЕИЧ. Няма да мълча! Няма да ви позволя да ме командвате! А вие наистина сте любовникът, нали? Ако ни открият, аз в нищо не съм виновен, нищо не зная.

ТВОРОГОВ. Ако не млъкнете, ще кажа, че вие сте ме довели; ще кажа, че сте ми чичо, който е прахосал състоянието си. Тогава поне няма да помислят, че аз съм любовникът на тази дама.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Вие се гаврите с мене. Вие изчерпвате търпението ми.

ТВОРОГОВ. Шшшт! Или ще ви заставя да мълчите. Вие сте моето нещастие! Настина, кажете ми, за какъв дявол сте тук? Без вас щях да си лежа тук как да е до сутринта и тогава някак да измъкна.

ИВАН АНДРЕИЧ. Но аз не мога да лежа тук до сутринта; аз съм благоразумен човек; човек, то се знае, с връзки... Как мислите, нима той ще ношува тук?

ТВОРОГОВ. Кой?

ИВАН АНДРЕИЧ. Ами този старец...

ТВОРОГОВ. Разбира се, че тук. Всички мъже не са като вас. Ношуват си и вкъщи.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, уважаеми господине! Бъдете уверен, че и аз си нощувам вкъщи, сега ми е за пръв път; но, боже мой, виждам, че вие ме познавате. Кой сте вие, млади човече? Кажете ми веднага, умолявам ви, от безкористно приятелство, кой сте вие?

ТВОРОГОВ. Слушайте! Ще употребя насилие...

ИВАН АНДРЕИЧ. Но позволете ми, позволете ми да ви разкажа, уважаеми господине, позволете ми да ви обясня цялата тази отвратителна история...

ТВОРОГОВ. Не искам да слушам никакви обяснения, нищо не искам да зная. Мълчете или...

ИВАН АНДРЕИЧ. Но аз не мога...

Под кревата следва лека борба и Иван Андреич млъква.

СТАРЧЕТО. Душице! Тук нещо сякаш мъркат котараци?

ДАМАТА. Какви котараци? Какво ли няма да измислите?... Какви котараци?

СТАРЧЕТО. Котараци, душице. Онези дни се прибирам, а в кабинета ми се настанил Васка, мър-мър-мър! Мърка си. Викам му: какво има, Васка? А той пак: мър-мър-мър! И все като че ли нещо шепне. Помислих си тогава: ох, господи! Дали не ми нашепва за смъртта.

ДАМАТА. Какви глупости говорите днес! Засрамете се, моля ви се.

СТАРЧЕТО. Е, нищо, нищо; не се сърди, душице; виждам, неприятно ти е, че ще умра, не се сърди; аз само така си приказвам. А ти, душице, да беше взела да се съблечеш и да си легнеш, пък аз да поседя тук, докато се събличаш.

ДАМАТА. За бога, стига; после...

СТАРЧЕТО. Хайде не се сърди, не се сърди! Само че наистина – тук сякаш има мишки.

ДАМАТА. Гледай сега – ту котараци, ту мишки! Наистина не зная какво ви става.

СТАРЧЕТО. Нищо де, нищо няма, ни... кхи! Аз нищо, кхи-кхи-кхи-кхи! Ах, боже мой! Кхи!

ТВОРОГОВ. Видяхте ли, така шавате, че и той чу.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ако знаехте какво става с мен. Кръв ми тече от носа.

ТВОРОГОВ. Нека тече, мълчете; почакайте, докато си отиде.

ИВАН АНДРЕИЧ. Млади човече, влезте ми в положението; та аз не зная с кого лежа.

ТВОРОГОВ. По-леко ли ще ви бъде, ако знаете? Ето нà, аз не се интересувам от вашето име. Хайде, кажете, как ви е името?

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, защо ви е името ми... Исках само да обясня по какъв глупав начин...

ТВОРОГОВ. Шшт... той пак говори.

СТАРЧЕТО. Наистина, душичке, шушне се.

ДАМАТА. Но няма такава нещо; лошо си сложил памука в ушите си.

СТАРЧЕТО. А, като каза памука. Знаеш ли, тук над нас... кхи-кхи! Над нас, кхи-кхи-кхи! – *и т.н.*

ТВОРОГОВ. Над тях! Ах, дявол да го вземе! А аз мислех, че това е последният етаж; нима е вторият?

ИВАН АНДРЕИЧ. Млади човече, какво говорите? За бога, защо ви интересува това? И аз мислех, че това е последният етаж. Боже мой, нима тук има още един етаж?

СТАРЧЕТО. Наистина, тук някой шумоли.

ТВОРОГОВ. Шшт! Чухте ли!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, вие ми държите ръцете с насилие. Пуснете ме.

ТВОРОГОВ. Шшт...

СТАРЧЕТО. Та срещнах онази хубавичката...

ДАМАТА. Какво, каква хубавичка?

СТАРЧЕТО. Ами нали... нали ти бях казал, че видях една хубавичка дама на стълбите, или съм пропуснал? Нали паметта ми е слаба. Май жълт кантарион... кхи!

ДАМАТА. Какво?

СТАРЧЕТО. Жълт кантарион трябва да пия; казват, че помагал... кхи-кхи-кхи! Помагал!

ТВОРОГОВ. Заради вас прекъсна.

ДАМАТА. Каза, че си срещнал днес някаква хубавичка дама?

СТАРЧЕТО. А?

ДАМАТА. Някаква хубавичка си срещнал?

СТАРЧЕТО. Кой?

ДАМАТА. Но нали ти?

СТАРЧЕТО. Аз ли? Кога? А, да!...

ТВОРОГОВ. Най-последно! Каква мумия! Хайде де.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Аз треперя от ужас. Боже мой! Какво чувам? Това е като вчера; също като вчера!...

ТВОРОГОВ. Шшт!

СТАРЧЕТО. Да, да, да! Спомних си: голяма дяволица! Едни такива очички... със синя шапчица...

ДАМАТА. Със синя шапчица! О, о!

ИВАН АНДРЕИЧ. Тя е! Тя има синя шапка. Боже мой!

ТВОРОГОВ. Тя ли? Коя тя?

ИВАН АНДРЕИЧ. Шшт! То говори.

СТАРЧЕТО. Ах, боже мой! Боже мой!

ДАМАТА. То впрочем коя ли няма синя шапка... тъй де!

СТАРЧЕТО. Такава дяволица! Идва тук при някакви познати. Очичките ѝ все играят. А при тези познати също идват познати...

ДАМАТА. Фу! Колко безинтересно; чудя се как можеш да се интересуваш от такива неща?

СТАРЧЕТО. Е добре де, добре! Не се сърди! Хубаво, няма да приказвам, щом не искаш. Днес нещо не си в настроение...

ТВОРОГОВ. Та вие как попаднахте тук?

ИВАН АНДРЕИЧ. А, виждате ли, виждате ли! Ето че и вие взехте да се интересувате, а досега не искахте и да слушате!

ТВОРОГОВ. Добре де, всъщност ми е все едно! Не ми казвайте, моля! Ах, дявол да го вземе, каква история!

ИВАН АНДРЕИЧ. Млади човече, не се сърдете; аз не зная какво говоря; казах го току-тъй; исках само да кажа, че не ще да е случайно, дето толкова се интересувате... Но кой сте вие, млади човече? Виждам, че сте непознат; но кой сте вие, непознати господине? Боже, вече не зная какво приказвам!

ТВОРОГОВ. О! Я ме оставете, моля ви се!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но аз ще ви разкажа всичко, всичко. Може би мислите, че няма да ви разкажа, че ви се сърдя, но не! Ето ръката ми! Аз просто съм потиснат, нищо повече. Но за бога, разкажете ми всичко отначало: вие как попаднахте тук? По какъв случай? Колкото се отнася до мен, аз не се сърдя, вярвайте, не се сърдя, ето ви моята ръка. Само че тук е

прашно; малко съм я изцапал; но това няма значение за възвишеното чувство.

ТВОРОГОВ. О, я се махайте с вашата ръка! Тук няма къде да се обърнеш, а той се навира с ръката си!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но уважаеми господине! Вие се отнасяте с мен, с извинение, като със стара подметка. Отнасяйте се с мен по-учтиво, поне малко по-учтиво и аз всичко ще ви разкажа! Бихме могли да се обикнем взаимно; аз съм готов дори да ви поканя вкъщи на обяд. А да лежим така заедно, право да ви кажа, е невъзможно. Вие се заблуждавате, млади човече! Вие не знаете...

Творогов се вълнува и си мърмори.

ТВОРОГОВ. Кога ли я е срещнал?... А може би тя сега ме чака... Аз на всяка цена ще изляза оттук!

ИВАН АНДРЕИЧ. Тя? Коя тя? Боже мой! За кого говорите, млади човече? Вие смятате, че там горе... Боже мой! Боже мой! За какво ме наказваш така?

ТВОРОГОВ. А вие защо се интересувате коя е тя? По дяволите! Да става каквото ще – аз излизам!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Какво сте намислили? Ами аз, аз какво ще правя?

ТВОРОГОВ. Какво ме интересува? Останете си сам. Ако не искате, тогава ще кажа, че сте ми чичо, който е прахосал цялото си състояние, за да не помисли старецът, че аз съм любовникът на жена му.

ИВАН АНДРЕИЧ. Но, млади човече, това е невъзможно; това е неестествено, ако съм ви чичо. Никой няма да ви повярва. На това дори ей такава малко дете няма да повярва.

ТВОРОГОВ. Тогава не дрънкайте, а си лежете кротко, без да шавате! Може и да пренощувате тук, а утре ще се измъкнете някак; вас никой няма да ви забележи; щом излезе един, сигурно няма да помислят, че има още някой. Не могат да се съберат цяла дузина я! Впрочем вие и цял струвате колкото една дузина. Поместете се или ще изляза!

ИВАН АНДРЕИЧ. Вие се подигравате с мен, млади човече... Ами ако се закашлям? Трябва всичко да се предвиди!

ТВОРОГОВ. Шшт!...

СТАРЧЕТО. Какво ли е това? Като че ли пак чувам горе някакво движение.

Старчето е задрямал и се сепва.

ДАМАТА. Горе?

ИВАН АНДРЕИЧ. Чувате ли, млади човече, горе!

ТВОРОГОВ. Чувам де!

ИВАН АНДРЕИЧ. Боже мой! Млади човече, аз ще изляза.

ТВОРОГОВ. Тогава пък аз няма да изляза! Все ми е едно! Щом всичко е пропаднало, все ми е едно! А знаете ли какво подозирам? Подозирам, че именно вие сте някой измамен съпруг – разбрахте ли!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Боже: какъв цинизъм!... Нима подозирате такова нещо? Но защо пък именно съпруг... аз не съм женен.

ТВОРОГОВ. Не сте женен? Вятър!

ИВАН АНДРЕИЧ. Може би аз самият съм любовник!

ТВОРОГОВ. Хубав любовник!

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, уважаеми господине! Е добре, всичко ще ви разкажа. Разберете моето отчаяние. Това не съм аз, аз не съм женен. И аз съм ерген като вас. Става дума за моя приятел, другар от детинство... а аз съм любовник... Той ми казва: „Аз съм нещастен човек, аз, вика, пия горчивата чаша, подозирам жена си.“ – „Но защо, казвам му благоразумно, я подозираш?..." Но вие не ме слушате. Слушайте, слушайте! „Ревността е смешна, му викам, ревността е порок..." – „Не, казва, аз съм нещастен човек! Аз, такава... пия от чашата, тоест подозирам я.“ – „Ти, викам, си ми приятел, другар от милото детство. Ние заедно късахме цветята на удоволствието, потъвахме в пухените постели на наслаждението." Господи, аз не зная какво говоря. Вие все се смеете, млади човече. Ще ме накарате да полудея.

ТВОРОГОВ. Та вие и сега сте луд!...

ИВАН АНДРЕИЧ. Така, така, предчувствах, че ще кажете това... когато споменах за полудяване... Смейте се, смейте се, млади човече! И аз цъфтях така на времето си, и аз съблазнявах! Ох! Ще получа възпаление на мозъка!

СТАРЧЕТО. Какво е това, душице, тук в стаята някой като че ли киха? Ти ли кихна, душко?

ДАМАТА. О, боже мой!

Под кревата се чува звучно „шшт!“. Дамата се изплашва.

Сигурно горе шумят!...

СТАРЧЕТО. Да, горе! Горе! Казвах ли ти, че онова конте – кхи-кхи! Онова конте с мустачките – кхи-кхи! Ох, господи – гърбът ми!... Онова конте с мустачките току-що го срещнах!

ИВАН АНДРЕИЧ. С мустачките! Боже мой, това сигурно сте вие!

ТВОРОГОВ. Господи, какъв човек! Та нали аз лежа тук, тук заедно с вас! Как може да ме е срещнал? И не ме хващайте за лицето де!

ИВАН АНДРЕИЧ. Боже мой, ей сега ще получа припадък.

В този момент горе наистина се шуми.

ТВОРОГОВ. Какво ли става там?

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине! Аз съм обхванат от страх, аз съм в ужас. Помогнете ми.

ТВОРОГОВ. Шшт!

СТАРЧЕТО. Наистина шумят, душице; голяма врява вдигат. И то над твоята спалня. Дали да пратя да попитат.

ДАМАТА. И таз добра! Какво ли няма да измислиш!

СТАРЧЕТО. Е хубаво, няма да пратя; наистина ти днес си тъй сърдита!...

ДАМАТА. О, боже мой! Да бяхте отишли да спите.

СТАРЧЕТО. Лиза! Ти съвсем не ме обичаш.

ДАМАТА. Ах, обичам ви! За бога, толкова съм уморена.

СТАРЧЕТО. Добре, добре! Ще си отида.

ДАМАТА. Ах, не, не! Не си отивайте... Или не, идете си, идете си!

СТАРЧЕТО. Но какво ти е наистина? Ту си иди, ту не си отивай! Кхи-кхи! То наистина е време да спя... кхи-кхи! У момиченцето на Панафидини... Кхи-кхи! У момиченцето... кхи! У момиченцето им видях Нюрнбернска кукла, кхи-кхи...

ДАМАТА. Сега пък кукли!

СТАРЧЕТО. Кхи-кхи! Хубава кукла, кхи-кхи!

ТВОРОГОВ. Щом ѝ каже лека нощ, щом си отиде, и ние веднага ще излезем! Чувате ли? Радвайте се!

ИВАН АНДРЕИЧ. О, дай боже! Дай боже!

ТВОРОГОВ. Това да ви е за урок...

ИВАН АНДРЕИЧ. Млади човече! Защо за урок? Аз разбирам... Но вие сте още млад; вие не можете да ме учите.

ТВОРОГОВ. И все пак ще ви уча... Чуйте...

ИВАН АНДРЕИЧ. Боже! Ще кихна!...

ТВОРОГОВ. Шшт! Само да посмеете!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но какво да правя? Тук така мирише на мишки; не мога повече; извадете ми кърпата от джоба, моля ви; аз не мога да помръдна... О, боже, боже! За какво ме наказваш така?

ТВОРОГОВ. Ето ви кърпата! А за какво сте наказан, ей сега ще ви кажа. Вие сте ревнив. Въз основа бог знае на какво вие тичате като щур, нахлувате в чуждо жилище, предизвиквате бъркотии...

ИВАН АНДРЕИЧ. Млади човече! Не съм предизвиквал бъркотии.

ТВОРОГОВ. Млък!

ИВАН АНДРЕИЧ. Млади човече, вие не можете да ми четете морал: аз съм по-морален от вас.

ТВОРОГОВ. Млък!

ИВАН АНДРЕИЧ. О, боже мой! Боже мой!

ТВОРОГОВ. Предизвиквате бъркотии, плашите една млада дама, една боязлива жена, която не знае де да се дене от страх и може би ще се разболе; безпокоите един почтен старец, измъчен от хемороиди, на когото е нужен преди всичко покой – и за какво е всичко това? Защото сте си въобразили някаква глупост, с която търчите по всички къшета! Разбирате ли, разбирате ли в какво отвратително положение сте сега? Чувствате ли това?

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, приемам! Чувствам го, но вие нямате право...

ТВОРОГОВ. Тихо! Какво право? Разбирате ли вие, че всичко това може да свърши трагично? Разбирате ли, че старецът, който обича жена си, може да се побърка, като ви види да излизате изпод кревата? Но не, вие не сте способен да правите трагедии! Когато изпълзите, мисля, че всеки, който ви погледне, ще си умре от смях. Бих желал да ви видя на светло:

сигурно сте много смешен.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ами вие? И вие сте смешен в такъв случай! И аз бих желал да ви видя.

ТВОРОГОВ. Как не!

ИВАН АНДРЕИЧ. Вие сигурно носите печата на неморалността, млади човече!

ТВОРОГОВ. А! Вие ми говорите за морал! А откъде знаете защо съм тук? Тук съм по погрешка, сбърках етажа. Е, дявол ги знае защо ме пуснаха! Сигурно тя наистина е чакала някого (не вас, разбира се). Аз се скрих под кревата, когато чух глупавата ви походка, когато видях, че дамата се изплаши. При това беше тъмно. А и какво оправдание съм аз за вас? Вие, господине, сте смешен, ревнив старец. И защо мислите, че не излизам? Може би си мислите, че се боя да изляза? Не, господинчо, отдавна бих излязъл, само от състрадание към вас стоя тук. Помислете си, на кого ще ви оставя тук сам? Та вие ще стоите като пън пред тях, няма да можете да се оправите...

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, защо пък като пън? Защо точно като този предмет? Не можахте ли да ме сравните с нещо друго, млади човече? Защо да не се оправя? Не, ще се оправя. О, боже мой, как лае това кученце!

ТВОРОГОВ. Шшт! Ох, наистина... Ами като все дрънкате. Видяхте ли, събудихте кученцето. Сега загазихме.

Кученцето на домакинята, дотогава спало на възглавничка в ъгъла, с лай се спуска към кревата.

ИВАН АНДРЕИЧ. О, боже мой, какво глупаво кученце! Ще ни издаде и двамата. Всичко ще излезе наяве. Само това наказание ни липсваше.

ТВОРОГОВ. Ами да: вие толкова се страхувате, че това може да се случи.

ДАМАТА. Ами, Ами, тук... Ісі, ісі.

Кученцето се пъха право в Иван Андреев.

СТАРЧЕТО. Защо ли се разлая Амишка, душице? Там сигурно има мишки или лежи котаракът Васка. Абе чувам, че нещо все киха, все киха... А нали Васка днес има хрема.

ТВОРОГОВ. Лежете мирно! Не се въртете! То може да ни остави на мира.

ИВАН АНДРЕИЧ. Уважаеми господине, уважаеми господине!

Пуснете ми ръцете! Защо ги държите?

ТВОРОГОВ. Шшт! Тихо!

ИВАН АНДРЕИЧ. Но моля ви се, млади човече: то ме хапе по носа! Искате да остана без нос!

Започва борба и Иван Андреич освобождава ръцете си от Творогов. Кученцето лае, та се къса; изведнъж престава и почва да квичи.

ДАМАТА. Олеле!

ТВОРОГОВ. Изверг! Какво правите! Погубвате и двама ни! Защо го стискате? Боже мой, той го души! Не го душете, пуснете го, изверг! Това показва, че не познавате женското сърце! Тя ще издаде и двама ни, ако удушите кученцето.

Иван Андреич не чува, стиска инстинктивно кучето; то изквичава и издъхва.

Ние сме загубени!

ДАМАТА. Амишка! Амишка! Боже мой, какво правят те с моята Амишка! Амишка, Амишка? Ісі! О, изверги! Варвари! Боже, прилошава ми!

СТАРЧЕТО. Какво има? Какво има? Какво ти е, душко? Амишка е тук! Амишка, Амишка, Амишка!

Старчето щрака с пръсти, чмока, мамми.

Амишка! Ісі, ісі. Не може да бъде Васка да го е изял. Трябва да се понапердаши Васка, мила моя; тоя калпазанин, кажи-речи, цял месец не е ял бой. Ти как мислиш? Ще поговоря утре с Прасковя Захариевна. Но боже мой, мила, какво ти е? Ти така пребледня. Ох! Ох! Ей, прислугата, елате!

ДАМАТА. Злодеи! Изверги!

СТАРЧЕТО. Кой? Кой? За кого приказваш?

ДАМАТА. Там има хора, чужди хора!... Там, под кревата! О, боже мой! Амишка! Амишка! Какво направиха те с тебе?

СТАРЧЕТО. О, боже мой, о, господи! Какви хора! Амишка... Не, прислугата, прислугата, елате тук! Кой е там? Кой е там?

Старчето крясва, грабва свец и се навежда под кревата.

Кой е там? Прислугата, прислугата, елате!

Иван Андреич лежи ни жив, ни мъртъв; до него – трупът на Амишка. Творогов следи всяко движение на стареца; когато онзи отива от другата страна и се навежда, той изпъзвява и побягва. Дамата го гледа втрещена.

ДАМАТА. Боже мой!

ТВОРОГОВ. Онзи изверг остана. Той е виновен за смъртта на Амишка!

ДАМАТА. Оле!

Тя изпищява, а Творогов изчезва от стаята.

СТАРЧЕТО. Я! Тук има някой. Тук виждам нечия обувка!

ДАМАТА. Убиец! Убиец! О, Ами! Ами!

СТАРЧЕТО. Излизайте, излизайте!... Излизайте; кой сте вие? Казвайте кой сте вие. Боже! Какъв странен човек!

ДАМАТА. Но това са разбойници!...

Иван Андреич изпълзва, викайки от уплаха; взема и трупа на кученцето и панически го натъпква в джоба си.

ИВАН АНДРЕИЧ. За бога, за бога! За бога, ваше превъзходителство, не викайте слугите! Ваше превъзходителство, не викайте слугите! Съвсем излишно е. Вие не можете да ме изхвърлите!... Аз не съм такъв човек. Аз нямам нищо общо... Ваше превъзходителство, това се случи по погрешка! Ей сега ще ви обясня, ваше превъзходителство...

Той почти хлипа.

За всичко е причина жена ми, тоест не моята жена, а чуждата жена – аз не съм женен, аз само... Той е мой приятел и другар от детинство...

СТАРЧЕТО. Какъв другар от детинство! Вие сте крадец, дошли сте да ни окрадете... а не другар от детинство...

Старецът крещи, тропва с крака по килима.

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, не съм крадец, ваше превъзходителство; наистина съм другар от детинство... само че неволно сбърках, попаднах в друг вход.

СТАРЧЕТО. Да, виждам, господинчо, виждам от кой вход изпълзахте.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ваше превъзходителство! Аз не съм такъв човек. Вие грешите. Казвам ви, жестоко се заблуждавате, ваше превъзходителство. Погледнете ме, взрете се, ще видите по някои белези и признаци, че не мога да бъда крадец. Ваше превъзходителство! Ваше превъзходителство!

Събира умолително ръце; обръща се към младата дама.

Вие сте дама, разберете ме... Вярно е, че аз умъртвих Амишка... Но не съм виновен, повярвайте, не съм виновен... За всичко е виновна жената. Аз съм нещастен съпруг, аз пия от горчивата

чаша!

СТАРЧЕТО. Но моля ви се, какво ме интересува, че сте изпили някаква чаша; може да сте изпили и повече от една чаша – личи си по вашето положение; но как попаднахте тук, драги господине? Питам ви: как попаднахте тук! Вие, като някакъв разбойник...

ИВАН АНДРЕИЧ. Не съм разбойник, ваше превъзходителство. Само сбърках входа; вярвайте, не съм разбойник! Всичко стана, защото съм ревнив. Всичко ще ви разкажа, ваше превъзходителство, ще ви го разкажа откровено, като на роден баща, защото вие сте на такива години, че мога да ви смятам за баща.

СТАРЧЕТО. На какви такива години?

ИВАН АНДРЕИЧ. Ваше превъзходителство! Може би ви оскърбих? Наистина такава млада дама... и вашите години... приятно е да ви гледа човек, ваше превъзходителство, действително е приятно да се гледа такова съпружество... в разцвета на годините. Но не викайте слугите... за бога, не викайте слугите... слугите само ще се смеят... познавам ги... Тоест не искам да кажа с това, че се познавам само с лакеи – и аз имам лакеи, ваше превъзходителство, и все се смеят... магаретата! Ваше сиятелство... не се лъжа, струва ми се, че говоря с княз...

СТАРЧЕТО. Не, не съм княз, аз, уважаеми господине, съм си аз... Моля ви, не ми се подмазвайте с вашето сиятелство. Как попаднахте тук, уважаеми господине? Как попаднахте тук?

ИВАН АНДРЕИЧ. Ваше сиятелство, тоест ваше превъзходителство... извинете, мислех, че сте ваше сиятелство. Не догледах... не домислих – това се случва. Вие толкова приличате на княз Короткоухов, когото имах честта да срещна у един мой познат, господин Пузирев... Виждате ли, аз също се познавам с князе, също съм срещал княз у мой познат: вие не можете да ме смятате за такъв, за какъвто ме смятате. Аз не съм крадец. Ваше превъзходителство, не викайте слугите; е, да речем, че повикате слугите, какво ще стане?

ДАМАТА. Но кажете, как попаднахте тук? Кой сте вие?

СТАРЧЕТО. Да, кой сте вие? Пък аз си мислех, душко, че Васка

се е сврял под кревата и киха. А то ето кой бил. Ах, ти, развратник с развратник!... Кой сте вие? Казвайте де!

ИВАН АНДРЕИЧ. Не мога да говоря, ваше превъзходителство. Чакам вие да свършите... Слушам най-внимателно остроумните ви шеги. Що се отнася до мен, това е смешна история, ваше превъзходителство. Всичко ще ви разкажа. То всичко може да стане ясно и от само себе си, тоест искам да кажа: не викайте слугите, ваше превъзходителство! Постъпете с мен благородно... Няма нищо, че постоях под кревата... не съм загубил от това достойнството си. Тя е много смешна история, ваше превъзходителство!

Обръща се към съпругата.

Особено вие ще се смееете, ваше превъзходителство! Виждате на сцената един ревнив мъж. Виждате как се унижавам, как доброволно се унижавам. Е да, аз умъртвих Амишка, но... Боже мой, аз не знам какво говоря!

СТАРЧЕТО. Но как, как се вмъкнахте тук?

ИВАН АНДРЕИЧ. Като използвах нощния мрак, ваше превъзходителство, използвах този нощен мрак... Виновен съм! Простете ми, ваше превъзходителство! Унижено ви моля за прошка! Аз съм само един измамен съпруг, нищо повече! Не си мислете, ваше превъзходителство, че съм любовник; не съм любовник! Вашата съпруга е много добродетелна, ако смея така да се изразя. Тя е чиста и невинна!

Старецът пак затропва с крака, съпругата се облива в сълзи.

СТАРЧЕТО. Какво? Какво? Как се осмелявате да говорите така?... Да не сте полудели? Как смееете да говорите така за жена ми?

ДАМАТА. Това е един злодей, убиец, който умъртви Амишка! И смее отгоре на всичко да говори така!

ИВАН АНДРЕИЧ. Ваше превъзходителство, ваше превъзходителство! Аз просто се обърках, обърках се, и нищо повече! Смятайте ме за луд... За бога, смятайте, че не съм с ума си... Кълна се в честта си, че с това ще проявите към мен голямо благоволение... Бих ви подал ръка, но не смея да го сторя... Аз не бях сам, аз съм чичото... тоест искам да кажа, че не бива да ме смятате за любовник... Боже! Пак започвам да се

обърквам... Не се обиждайте, ваше превъзходителство! Вие сте дама, разбирате какво е любов – това е деликатно чувство... Но какво приказвам? Пак се обърквам! Искам да кажа, че аз съм стар човек, тоест възрастен човек, а не стар – че не мога да бъда ваш любовник, че любовник е Ричардсон, тоест Ловелас... обърках се; но вие виждате, ваше превъзходителство, че съм образован човек и познавам литературата. Вие се смеете, ваше превъзходителство! Радвам се, радвам се, че провокирах вашия смях, ваше превъзходителство. О, колко се радвам, че провокирах вашия смях!

ДАМАТА. Боже мой! Какъв смешен човек!

СТАРЧЕТО. Да, смешен и какъв изпоцапан.

Старецът се радва, че жена му се е разсмяла.

Душице, той не може да бъде крадец. Но как се е вмъкнал тук?

ИВАН АНДРЕИЧ. Наистина странно! Наистина е странно, ваше превъзходителство, прилича на роман! Как? В среднощен час в столичния град, човек под кревата? Смешно, странно! Нещо като Риналдо Риналдини. Но в това няма нищо особено, във всичко това няма нищо особено, ваше превъзходителство. Всичко ще ви разкажа... А на вас, ваше превъзходителство, ще намеря ново кученце... чудесна болонка! С ей такава дълга козина, с къси крачета, две крачки не може да направи: щом се затича, заплете се в собствената си козина и падне. Яде само захар. Ще ви донеса, ваше превъзходителство, непременно ще ви донеса.

Дамата се превива на дивана.

ДАМАТА. Ха-ха-ха-ха-ха! Боже мой, ще ме хване истерика! Ох, колко смешен човек!

СТАРЧЕТО. Да, да! Ха-ха-ха! Кхи-кхи-кхи! Смешен, овалян такъв, кхи-кхи-кхи!

ИВАН АНДРЕИЧ. Ваше превъзходителство, ваше превъзходителство, сега аз съм съвсем щастлив! Бих ви подал ръка, но не смея, ваше превъзходителство, аз чувствам, че съм се заблуждавал, но сега ми се отвориха очите. Вярвам, че моята жена е чиста и невинна! Напразно съм я подозирал.

ДАМАТА. Жена му, неговата жена!

СТАРЧЕТО. Той е женен! Нима? Виж ти, никога не бих помислил!

ИВАН АНДРЕИЧ. Ваше превъзходителство, жена ми – тя е виновна за всичко, тоест аз съм си виновен: подозирах я; знаех, че тук е уговорена среща – тук на горния етаж; залових бележката им, сбърках етажа и трябваше да лежа тук под кревата...

СТАРЧЕТО. Хе-хе-хе-хе!

ДАМАТА. Ха-ха-ха-ха!

ИВАН АНДРЕИЧ. Ха-ха-ха-ха! О, колко съм щастлив! О, колко е умилително за мен да виждам, че всички сме тъй сговорни и щастливи! И жена ми е съвсем невинна! Почти съм уверен в това. Нали сигурно е така, ваше превъзходителство!

СТАРЧЕТО. Ха-ха-ха, кхи-кхи! Знаеш ли, душице, коя е тя?

ДАМАТА. Коя? Ха-ха-ха! Коя?

СТАРЧЕТО. Онази хубавичката, дето ѝ играят очичките, дето с онзи франт. Тя е! Обзалагам се, че тя е жена му!

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, ваше превъзходителство, уверен съм, че не е тя; напълно съм уверен.

ДАМАТА. Но, боже мой! Вие губите време. Тичайте, вървете горе. Може би ще ги заварите...

ИВАН АНДРЕИЧ. Наистина, ваше превъзходителство, веднага ще изтичам. Но никого няма да заваря, ваше превъзходителство; не е тя, предварително съм уверен. Тя сега си е вкъщи! Аз си ги измислям! Само защото съм ревнив, и нищо повече... Как мислите, нима ще ги заваря там, ваше превъзходителство?

ДАМАТА. Ха-ха-ха!

СТАРЧЕТО. Хи-хи-хи! Кхи-кхи-кхи!

ДАМАТА. Вървете, вървете! А на връщане елате да ни разкажете... или не; по-добре утре сутринта, пък доведете и нея, искам да се запознаем.

ИВАН АНДРЕИЧ. Довиждане, ваше превъзходителство, довиждане! Непременно ще я доведа; много ми е приятно, че се запознахме. Щастлив и радостен съм, че всичко свърши така неочаквано и се обърна към добро.

ДАМАТА. И болонката! Да не забравите: непременно донесете

болонката!

Иван Андреич се връща от вратата.

ИВАН АНДРЕИЧ. Ще я донеса, ваше превъзходителство, непременно ще я донеса. Да знаете каква е хубавичка! Сякаш някой сладкар я е направил от бонбони. И такава една: направи две крачки, спъне се в собствената си козина и падне. Ще я видите! Аз и на жена си казвам: „Защо така все пада, душице?“ – „Да, много е сладичка!“ – казва. От захар, ваше превъзходителство, вярвайте, като че от захар е направена! Довиждане, ваше превъзходителство, много, много се радвам, че се запознахме, много се радвам, че се запознахме!

Излиза за втори път.

СТАРЧЕТО. Я почакайте! Господине! Почакайте, върнете се пак!

Иван Андреич се връща.

Ами такова, не мога да намеря котарака Васка. Не го ли видяхте, когато лежахте под кревата?

ИВАН АНДРЕИЧ. Не, не съм го виждал, ваше превъзходителство; та така, много се радвам, че се запознахме. И ще сметна за голяма чест...

СТАРЧЕТО. Той сега има хрема и все киха, все киха! Трябва да го понабият!

ИВАН АНДРЕИЧ. Да, ваше превъзходителство, без друго; поправителните мерки са необходими за домашните животни.

СТАРЧЕТО. Какво?

ИВАН АНДРЕИЧ. Казвам, че поправителните наказания, ваше превъзходителство, са необходими за приучване на домашните животни към послушание.

СТАРЧЕТО. Аха! Е хайде, сбогом, сбогом, аз само за това...

Иван Андреич се втурва към вратата, върти се объркано; сцената и тя се завърта и угасва; чува се улица, стъпки, звънци на файтон, тропот на коне. Сцената внезапно се осветява встрани, където Иван Андреич стои пред някаква врата и си бърше потта. Слугиня се мъчи да му съблече шубата, той се дърпа.

ИВАН АНДРЕИЧ. ** Остави ме. Кога се прибра тя?

СЛУГИНЯТА. * Отдавна се прибра от театъра.

ИВАН АНДРЕИЧ. * И какво? Главобол има?

СЛУГИНЯТА. * Главобол, господарю. Отдавна има главобол. За лекар пратихме, за пиявици...

ИВАН АНДРЕИЧ. ** Махни се!...

Тя не успява да го съблече и Иван Андреич тихо почуква на вратата. Заедно с почукването останалата част от сцената се осветява и се открива спалня. Една жена лежи на леглото и стене; главата ѝ е обвита с кърпи. Когато Иван Андреич се престрашава и влиза, съпругата му надига глава и го емва още от вратата.

ГЛАФИРА. Къде си прекарвате вие времето? Погледнете се на какво приличате. Не сте на себе си! Къде се губите? На какво прилича това, драги: жена ви умира, а вас не могат да ви открият по целия град. Къде бяхте? Да не би пак да сте тичали да ме заловите, да развалите срещата, която съм назначила не знам на кого? Срамота, драги, какъв съпруг сте вие! Скоро ще почнат да ви сочат с пръст.

ИВАН АНДРЕИЧ. Душице!

Ръцете му треперят; той е смутен, потта по лицето го тормози. Иван Андреич бръква в джоба за кърпата и най-неочаквано и за него от джоба му изпада на земята покойната Амишка.

ГЛАФИРА. Какво е това?

Тя изкрещява и скача от леглото.

Мъртво кученце! Боже! Откъде... Какво сте правили?... Къде бяхте? Казвайте веднага къде бяхте?

ИВАН АНДРЕИЧ. Душко!... Душице...

*Иван Андреич мънка, прилича на мъртвец повече от Амишка. ** Глафира Петровна се хваща за главата и стигайки до трупа, се олюлява и припада в средата на стаята.*

Нашият герой се свлича съкрушено на кревата; потрепва, понечва да се изправи, гледайки с празни очи жена си. Сцената бавно гасне. Изведнъж Иван Андреевич пада на колене и си навира главата под кревата; измъква се, изправя се и устремно се хвърля към Глафира Петровна.